

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat: 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen, 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta, 3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa ja 4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastonmuutoksen hillintä, sen vaikutukset ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohdiana on luonnonvarojen säästäminen ja niiden hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti. Pyrkimyksenä on materiaalien suljettu kierto, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjaukeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vähähiilistä kiertoa ja biotaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös viennin edistämistä.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen toimeenpano ja muu ilmastoyhteistyö etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastopöytäkirjan puitteissa. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin uudistamiseen ja toimeenpanoon, joilla varmistetaan 1,5 asteen tavoitteen mukaiset päästövähennykset. Ilmastolaitilla varmistetaan kansallisesti riittävän kunnianhimoiset tavoitteet ja ilmastopolitiikan ennakoitavuus. Vuoteen 2030 ulottuvalla keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti. Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille. Ilmastopaneeli tukee ilmastopolitiikan suunnittelua ja sitä koskevaa päätöksentekoa.

Kansallisella ilmasto- ja energiapolitiikalla on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Energian omavaraisuudella ja huoltovarmuudella on aiempaa suurempi merkitys. Kaupunkiseutujen rakenteen eheytyminen edistetään yhteen sovitamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa ja parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta. Jatketaan fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman ja Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia 2020—2050 toteuttamista. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpanoa ja kehitetään rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädösohjausta.

Päästöjä ympäristöön vähennetään nollapäästötavoitteen mukaisesti. Ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät toimet vaikuttavat samaan suuntaan saasteiden vähentämisessä. Huolehditaan tehokkaasta ympäristönsuojelun ennako- ja jälkivalvonnasta, mikä edesauttaa myös vihreään siirtymään liittyvien investointihankkeiden sujuvaa käsittelyä lupamenettelyssä. Samalla turvataan ympäristönsuojelun korkea taso sekä kansalaisten osallistumismahdollisuudet ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Huolehditaan talousarvion yhteydessä annettavan ympäristövahinkorahastoa koskevan lainsäädännön toimeenpanosta. Toimeenpannaan valtakunnallista pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategiaa ja edistetään etenkin maamassojen kiertotaloutta ja kestävästä kunnostamisesta. Toteutetaan kansallista ilman-suojeluohjelmaa 2030.

Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun, luonnonvarojen kestävästä käytön ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien sekä maisemanhoidon huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä niin kansallisesti, EU:n tasolla kuin globaalistikin.

Pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvän tilan saavuttaminen ja ylläpito edellyttävät erityisesti näihin ympäristöihin kohdistuvien paineiden vähentämistä, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla vahvistetaan vuosille 2022—2027 päivitettyjen vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimeenpanoa laajentamalla vaikuttavimpien toimien käyttöönottoa mm. maa- ja metsätaloudessa sekä rakennetussa ympäristössä. Ravinteiden kiertäytymisen ratkaisuja kehitetään vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Pintavesien ja ympäristön kuormituksen ja vaarallisten aineiden kulkeutumisen vähentäminen edellyttävät valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Myös Itämeren suojelu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja Itämeren suojelun toimintaohjelman (HELCOM BSAP) yhteistä toimeenpanoa.

Luonnon monimuotoisuuden kato pysäytetään ja suotuisa tila turvataan vuoteen 2030 mennessä toteuttamalla Helmi-elinympäristöohjelmaa, METSO-ohjelmaa sekä tehostamalla muita toimia lajien ja luontotyyppien suojelemiseksi. Toimien vaikuttavuuden lisäämiseksi toimeenpannaan uudistettua luonnonsuojelulainsäädäntöä. Valmistellaan ja toimeenpannaan ilmastoviisaita suojelun ja elinympäristöjen tilan parantamisen toimenpiteitä osana EU:n biodiversiteettistrategian kansallisten sitoumusten sekä uuden luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian ja toimintaohjelman toimeenpanoa. Vähennetään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottavaa biotaloutta.

Alueidenkäytössä toimintaympäristön muutoksia ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen ja liikkumisen murros sekä digitalisaatio. Digitalisaation avulla parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualustojen ja tietorakenteiden avulla.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta on nostanut vuokra- ja hintatason korkeaksi. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Jatketaan valtion ja suurten kaupunkiseutujen kumppanuutta kaupunkikehityksessä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksin. MAL-sopimuksia toimeenpannaan seitsemän kaupunkiseudun (Helsinki, Turku, Tampere, Oulu, Jyväskylä, Kuopio ja Lahti) kanssa. Rakennetaan hiilineutraaleja kaupunkiseutuja, lisään asuntotuotantoa ja kasvatetaan kestävien liikkumismuotojen kulkutapausuutta.

Kiertotaloudesta rakennetaan Suomen talouden perustaa. Toteutetaan vuonna 2021 hyväksytyyn kiertotalousohjelmaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisia ympäristöhallinnon alan toimia, päivitettyä valtakunnallista jättesuunnitelmaa ja kansallista muovitiekarttaa. Kiertotalouden edistymistä seurataan muutenkin aktiivisesti ja kehitetään edelleen jäte- ja tuotetietojärjestelmää. Materiaalitorin käyttöä laajennetaan. Valmistellaan ja pannaan toimeen kiertotaloutta tukevaa EU-tason ja kansallista jäte- ja tuotelainsäädäntöä koskien jo vireillä olevia lainsäädäntöhankkeita ja komission kiertotalouden toimintaohjelman aloitteita. Jatketaan työtä nykyistä kestävämpien julkisten hankintojen puolesta ja otetaan käyttöön uusia vapaaehtoisia green deal -sopimuksia.

Sukupuolten tasa-arvo

Asunnottomuustilastoinnin ja asunnottomuuteen liittyvien tietojärjestelmien kehittämisen avulla pystytään lisäämään sekä naisten että miesten erityistarpeiden huomioimista. Naisten asunnottomuuden vähentämistä ja asumispolkuja turvataan useiden toimijoiden yhteistyöllä.

Ilmastosuunnitelman toimeenpanossa sukupuolivaikutusten osalta otetaan huomioon erityisesti kaupunkien liikennesuunnittelu ja kulutuksen ohjaukseen liittyvät asiat, lämmityksen tai muiden teknisten keinojen, joukkoliikenteen edistäminen, turvallisuus tai turvattomuus sekä naisten ja miesten ruokatottumusten erojen analysointi, joka vaikuttaa hiilijalanjälkeen.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävästä kaupunkikehitystä ja puurakentamista.

Vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman mukaisia toimia toimeenpannaan.

Ravinteiden kierrätysohjelmalla ja vesiensuojelun tehostamisohjelmalla myös hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista, kestävästä kiertotaloutta ja kaupunkikehitystä.

Ympäristöministeriö toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa strategista kiertotalousohjelmaa. Tavoitteena on muutos, jolla kiertotaloudesta luodaan talouden uusi perusta.

Ympäristöministeriö pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden katoa mm. luonnonsuojelulain uudistamisella, Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteillä, pölyttäjätalouksella, muilla uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suoje-
lutoimilla, METSO-ohjelmalla sekä kansallispuistoja laajentamalla ja uusia kansallispuistoja perustamalla.

Vähähiilisen rakentamisen tiekartan tavoitteena on kytkeä rakennusten hiilijalanjälki rakentamisen säädösohjaukseen vuoteen 2025 mennessä. Tuetaan rakennus- ja kiinteistöalan kehittymistä vähähiiliseksi tukiohjelmalla. Asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamista tuetaan avustusjärjestelmällä sekä pientalojen ja kuntien omistamien rakennusten luopumista öljy- ja maakaasulämmityksestä. Ympäristöministeriö edistää myös kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantaa eri väestöryhmien asunto-oloja.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat neljä tavoitetta toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

- 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen
- 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta
- 3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa
- 4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

Ympäristöministeriön kansainvälisen yhteistyön linjaukset 2021—2023 otettiin käyttöön vuoden 2021 alussa. Ne toteuttavat ympäristöministeriön strategisia vaikuttavuustavoitteita kansainvälisessä yhteistyössä. Tavoitteena on, että ympäristöministeriö on aktiivinen ja vahva vaikuttaja priorisoiduissa ympäristön- ja luonnonsuojelun sekä rakennettun ympäristön kysymyksissä. Linjaukset tukevat pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitetta Suomesta, joka on kokoaan suurempi maailmalla kunnianhimoisten ympäristö- ja ilmastotoimien edistäjänä.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2022	2023
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2021—2023

	v. 2021	v. 2022	v. 2023	Muutos 2022—2023	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimita-					
menot	67 920	73 233	74 288	1 055	1
01. Ympäristöministeriön toimita-					
menot (siirtomääräraha 2 v)	33 202	33 857	31 951	-1 906	-6
04. Suomen ympäristökeskuksen toi-					
mintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 177	24 461	27 672	3 211	13
29. Ympäristöministeriön hallinnona-					
lan arvonlisäveromenot (arvi-					
omääräraha)	7 711	12 435	12 435	—	0
65. Avustukset järjestöille ja ympäris-					
tönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 830	2 480	2 230	-250	-10
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	217 628	183 653	184 419	766	0
20. Ympäristövahinkojen ehkäisemi-					
nen ja jälkihoito (siirtomääräraha					
3 v)	1 900	2 440	3 620	1 180	48
21. Eräät luonnonsuojelun menot					
(siirtomääräraha 3 v)	37 642	25 720	15 740	-9 980	-39
22. Eräät ympäristömenot (siirtomää-					
räraha 3 v)	26 185	28 005	11 870	-16 135	-58
23. Itämeren ja vesien suojelun edis-					
täminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	11 635	11 635	0
31. Avustukset kuntien ilmastosuun-					
nitelmiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	2 800	2 800	0
52. Metsähallituksen julkiset hallinto-					
tehtävät (siirtomääräraha 3 v)	70 942	56 754	41 140	-15 614	-28
60. Siirto Öljysuojarahastoon (siirto-					
määräraha 3 v)	4 000	4 000	4 000	—	0
61. Vesien- ja ympäristönhoidon tu-					
keminen (siirtomääräraha 3 v)	19 067	20 722	47 842	27 120	131
63. Luonnonsuojelualueiden hankin-					
ta- ja korvausmenot (siirtomäärä-					
raha 3 v)	56 130	44 130	43 630	-500	-1
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsen-					
maksut ja rahoitusosuudet (siirto-					
määräraha 2 v)	1 762	1 882	2 142	260	14
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja					
asuminen	78 553	71 692	77 277	5 585	8
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämis-					
keskuksen toimintamenot (siirto-					
määräraha 2 v)	6 563	6 792	6 727	-65	-1
04. Rakennetun ympäristön digitaali-					
sen rekisterin ja alustan luominen					
(siirtomääräraha 3 v)	9 300	3 000	2 300	-700	-23
06. Vähähiilisen rakennetun ympäris-					
tön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)	1 000	3 000	2 000	-1 000	-33

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
				1000 €	%
(30.) Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)	750	—	—	—	0
31. Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	3 000	4 300	1 300	43
(32.) Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 300	3 400	—	-3 400	-100
(34.) Avustukset kuntien, seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	4 900	—	-4 900	-100
35. Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v)	—	—	3 000	3 000	0
37. Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	250	750	2 500	1 750	233
52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	15 000	8 500	11 000	2 500	29
53. Avustukset työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	1 500	1 500	—	0
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	6 250	6 250	450	-5 800	-93
56. Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)	34 440	28 900	41 800	12 900	45
60. Siirto Valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 700	1 700	1 700	—	0
Yhteensä	364 101	328 578	335 984	7 406	2

Henkilötyövuosien kokonaismäärä

929

909

928

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävää elinympäristöä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vai-

kuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävän kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä lupa- ja viranomaismenettelyjä tehostetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01. Ympäristöministeriö asettaa niihin alustavan tulostavoitteen: Vihreän siirtymän investointien lupamenettelyt vauhdittuvat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen

- Kasvihuonekaasujen päästöt vähentyneet suunnitelmien, ohjelmien, hankkeiden ja yhteistyön tuloksena.
- Pinta- ja pohjavesien sekä meriympäristön tila on parantunut alueellisen yhteistyön sekä vaikuttavien toimenpiteiden tuloksena
- Luonnon monimuotoisuus on vahvistunut, luonnonsuojelualueverkoston kattavuus ja kytkeytyneisyys parantunut sekä viheraluejärjestelmän toimivuus kaupunkiseuduilla vahvistunut
- Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian tavoitteiden toteutumista ja kunnostamiso-saamista on edistetty
- Päästöjä ympäristöön on vähennetty nollapäästötavoitteen mukaisesti ja ympäristöllisiä lupamenettelyjä sekä riskinarviointiin perustuvaa valvontaa on tehostettu

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

- Muutoksessa olevan jätealan lainsäädännön toimeenpanoa on tehostettu ja edistetty luonnonvarojen kestäväää käyttöä toteuttaen kiertotalousohjelman, valtakunnallisen jätesuunnitelman ja muovitiekartan toimenpiteitä

Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa

- Yhdyskuntarakenteen eheys ja elinympäristön kestävyys sekä laatu ovat vahvistuneet
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat toteutuneet kaavoituksessa

Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

- Vihreän siirtymän investointien toteutus vauhdittuu

Tunnuslukuja

Indikaattori	2020 toteutuma	2021 toteutuma	2022 tavoite	2023 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	5 521	5 095	4 000	4 000
Soiden suojelu, ha	-	-	5 000	5 000
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 409	2 329	2 400	2 400
Valtion jätehuoltotyönä ja valtionavustusjärjestelmän kautta toteutetut pilaantuneiden alueiden selvitykset, kpl	50	44	40	50
Valtion jätehuoltotyönä ja valtionavustusjärjestelmän kautta toteutetut pilaantuneiden alueiden puhdistukset, kpl	4	7	10	10
KAJAK-kohteiden selvitykset ja seuranta	-	4	3	3
Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kaupunkiseuduilla (vähintään 20 as/ha alueella asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä), %	64,6	-	64,6	64,6

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 31 951 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

- 1) rakennustuotteet
- 2) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä
- 3) rakennustuoteyhteispisteen ylläpito.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin Ympäristömerkintä Suomi Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkinavalvonnasta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille ympäristöministeriön strategian tavoitteita tukevaan tutkimustoimintaan sekä sidosryhmille ympäristöministeriön strategian tavoitteita tukevaan viestintään ja matka-avustuksiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaan liittyviin kuluihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen, hankekohtaisten Life-avustusten ja Life-hankkeiden valmisteluavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet, jotka tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tulostavoitteet

Vaikuttavuustavoite

Toiminnallinen tulostavoite

1. Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen	Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen kysymyksiä ratkaistaan yhdessä ja niiden keskinäiset kytkennot on tunnistettu Suomi on hiilineutraali viimeistään vuonna 2035 Ympäristöön, maaperään, ilmaan ja vesistöihin kulkeutuvat haitalliset päästöt vähenevät ja ympäristöriskit ovat hallinnassa Yhdyskuntien kehittäminen ehkäisee luontokatoa ja hillitsee ilmastonmuutosta
2. Vihreä siirtymä on kasvun perusta	Kestävä talouskasvu perustuu vihreän siirtymän ratkaisuihin Vihreä siirtymä vahvistaa luontopääomaa ja huoltovarmuutta Kiertotalous vahvistuu ja luonnonvarojen käyttö vähenee Rakennusten elinkaaren hiilipäästöt vähenevät ja materiaaleja käytetään tehokkaammin
3. Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa	Kunnat, kaupungit ja alueet luovat edellytykset kestäväälle elämäntavalle Asuntoja on riittävästi erilaisille väestöryhmille ja ne vastaavat asukkaiden tarpeita Rakennettu ympäristö tukee ihmisten hyvinvointia, luontosuhdetta ja sujuvaa arkea Kestävien valintojen tekeminen on helppoa, houkuttelevaa ja taloudellisesti kannustavaa
4. Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään	Lainsäädäntö ja hallinnon rakenteet tukevat kestäväää muutosta Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö ohjaa pääomia ja vihreän siirtymän toimia Ympäristötietoa ja digitalisaatiota hyödynnetään päätöksenteossa tehokkaasti Suomi vaikuttaa ennakoivasti ja tuloksellisesti EU:ssa ja kansainvälisesti Oikeudenmukaista siirtymää valmistellaan vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnan sekä sidosryhmien kanssa

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	30 737	34 508	34 700
Bruttotulot	528	531	531
Nettomenot	30 209	33 977	34 169

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	18 836		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	19 529		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Erityisavustajan assistentin palkkaus (siirto momentilta 26.01.01)			21
Erityisavustajan kulut (siirto momentilta 26.01.01)			20
Ikääntyneiden asumisen toimintaohjelma (siirto momentille 35.20.55) (HO 2019)			-100
Ilmastolain toimeenpano			100
Ilmastolaki II (siirto mom. 35.01.04)			-50
Ilmastotoimet ml. ilmastolakikokonaisuus			3 000
Jäte- ja tuotetietojärjestelmä			350
Jätelainsäädännön muutosten toimeenpano (siirto momentille 32.01.08)			-240
Jätelaki 2-vaihe			244
Jätelaki 3-vaihe			490
Jätelaki II (siirto mom 32.01.02 KASELY)			-244
Jätelaki III (siirto mom. 32.01.02 (PIRELY))			-390
Jätelaki III (siirto mom. 32.01.08 (Tukes))			-20
Kuntien ilmastaselvitykset (siirto mom 35.10.31)			-2 800
KV-vesiasioiden koordinaattori (siirto mom. 24.01.01)			-36
Luonnonsuojelu (HO 2019 kerta- luonteinen)			-2 800
Materiaalitori ja teollisten symbioosien palvelu			110
Purkumateriaali- ja rakennusjäterehtäjä perustaminen ja ylläpito			300
Romuajoneuvodirektiivin mukainen markkinavalvonta Tukesille			-302
Siirto momentille 35.10.66 (v.2022)			120
Sähköisen markkinapaikan ylläpito			-200
TOVA-ympäristövahinkorahastolain toimeenpano			680
TUKES: EU:n energiamerkintäasetuksen ekologisen suunnittelun markkinavalvonnan tuotetestaus			40
TUKES rakennustuotteiden markkinavalvonnan tuotetestaus			140
YVA/SOVA-tehtävien siirto mom 35.01.04			-78
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-130
Matkustussäästö			-600
Palkkausten tarkistukset			409
Siirtyvien erien taso (HO 2019)			60
Yhteensä			-1 906

2023 talousarvio	31 951 000
2022 II lisätalousarvio	223 000
2022 talousarvio	33 857 000
2021 tilinpäätös	33 202 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 672 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, Suomen Akatemian rahoittamien yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen sekä virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi siirtomenojen maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) kehittää uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja kestävän kehityksen edistämiseksi valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi SYKE tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. SYKE huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. SYKE:n toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan n. 1 500 000 euroa. SYKE:n toimintamenomäärärahaa arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin n. 20 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta n. 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

SYKE keskittyy kansallisesti Agenda 2030:n toimeenpanossa erityisesti Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -tavoitteen edistämiseen. SYKEN toiminta liittyy erityisesti seuraaviin hallitusohjelman (HO 2019) kohtiin: *hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi, kokoaan suurempi Suomi ja elinvoimainen Suomi.*

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

- 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen
- 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta
- 3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa
- 4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

Tuloksellisuusmittarit	2021 toteuma	2022 arvio	2023 tavoite
Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit / T&K-htv	0,85	1,00	1,10
Ammattiyhteisöille suunnatut artikkelit ja blogit/ htv	0,35	0,44	0,48
Julkaisut / htv	1,05	1,15	1,17
Tieteellisten julkaisuiden laatu (tasoille JUFO2 ja JUFO3 luokiteltujen artikkeleiden osuus, %)	44	33	33
Julkaisuiden tieteellinen vaikuttavuus (TOP 10- viittausindeksi)	1,34	-	1,40
Policy Brief -julkaisuiden määrä (kpl/a)	24	10	10
Verkkosivuvierailut ymparisto.fi-sivustolla (1000 kpl/a)	3 400	3 400	3 500
Paikkatietoaineistojen rajapintojen käyttö määrä (milj. kpl/a)	185	175	175
Tyytyväisyys SYKEN palvelukykyyn kokonaisuutena (YM, MMM, ELYt)	3,3/5	-	3,3/5

Tyytyväisyys SYKE:n asiantuntijatukeen (YM, MMM, ELYt)	3,4/5	-	3,5/5
Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	95	105	104
Julkisoikeudellisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	62	95	95

Voimavarojen hallinta

SYKE:n kokonaishenkilötyövuosien arvioidaan olevan 654 vuonna 2023. Toimintamenomomentin suoralla budjetti-rahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 275 henkilötyövuotta. Henkilöstön kokonaismäärä riippuu ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden sekä käytettävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuodet vuosina 2021—2023

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Henkilötyön määrä (htv)	648	674	654

SYKE:n tuloarvio vuodelle 2023 on 46,0 milj. euroa. Tuotoista 4,0 milj. euroa kertyy maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuotoista, joista vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan noin kolmannes.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 esitys
Bruttomenot	63 815	69 631	70 485
Bruttotulot	36 332	44 000	46 000
Nettomenot	27 483	25 631	24 485
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 906		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 600		

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertyy 10,6 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja 31,4 milj. euroa. EU:n osuus yhteistoiminnan kustannusten korvauksista on 3,5 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista 3,9 milj. euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 talousarvio	2023 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	18 926	14 500	22 500
— EU:lta saatava rahoitus	2 674	3 500	3 900
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	3 299	4 000	5 000
Tuotot yhteensä	24 899	22 000	31 400
Hankkeiden kokonaiskustannukset	35 401	31 429	44 857
Omarahoitusosuus (kustannukset-tuotot)	10 502	9 429	13 457
Omarahoitusosuus, %	30	30	30

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ilmastolain toimeenpano	50
Jätelain muutoksen aiheuttamat juridiset tehtävät	50
Markkinavalvonta: liikennepolttoaineet ja EU-ympäristömerkintä	90
Rakentamislain mukainen päästötietokanta	119
Rannikkojokien mittausasemaverkosto	640
Tutkimusresurssien vahvistaminen	1 000
Ympäristötiedon tiedonhallinta (SYTYKE)	1 250
YVA/SOVA-tehtävien siirto YMstä	78
Matkustussäästö	-130
Palkkausten tarkistukset	360
Toimistotilasäästö	-14
Tasomuutos	-282
Yhteensä	3 211

2023 talousarvio	27 672 000
2022 II lisätalousarvio	199 000
2022 talousarvio	24 461 000
2021 tilinpäätös	24 177 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 435 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	12 435 000
2022 talousarvio	12 435 000
2021 tilinpäätös	7 711 386

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 230 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) avustuksiin valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisiin avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin

- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) avustuksiin ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvän vapaaehtoistyön tukemiseen
- 6) kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille niiden perustoimintaan. Määrärahalla tuetaan myös saariston ympäristönhoitoa, saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa sekä ympäristövahinkojen torjuntaa. Lisäksi määrärahalla tuetaan kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäviä valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittäviä hankkeita. Harkinnassa huomioidaan avustuksen tarpeellisuus toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä yhteisön talouteen ja muihin tukiin nähden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

BirdLife Suomi ry	-150
Suomen Metsästäjäliitto ry	-100
Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry	-100
Ympäristövahinkojen torjunnan vapaaehtoistyö	100
Yhteensä	-250
2023 talousarvio	2 230 000
2022 talousarvio	2 480 000
2021 tilinpäätös	2 830 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen

Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat kuuden vuoden välein tarkistettavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat, monikansalliset ympäristösopimukset, ja näiden sekä muiden kansainvälisten tahojen sitoumukset. Tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää pinta- ja pohjavesien sekä meriympäristön hyvä tila. Suunnitelmien ja sitoumuksien toimeenpanoa vahvistetaan vesiensuojelun tehostamisohjelman (Veden vuoro -ohjelma) toteutuksella. Ohjelmalla vähennetään ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta ja niistä aiheutuvia riskejä vesistökuunnostuksien, maa- ja metsätalouden toimenpitein valuma-alueilla, kehittämällä kaupunkivesien hallintaa sekä kehittämällä valmiuksia ja toteuttamalla Itämeren korkean riskiluokan hylyn saneeraus. Suomen kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelman vihreän siirtymän tavoitteita toimeenpannaan peltojen kipsikäsittelyllä sekä ravinteiden kierrätyksellä. Jatketaan vedenalaisen meriluonnon inventointeja (VELMU) Itämeren suojelutoimien kohdentamiseksi ja luonnonvarojen kestävä käytön ohjaamiseksi. Jatketaan yhteistyötä Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren suojelun toimintaohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi. Lisäksi vesien- ja merenhoidon tiedonhallintaa uudistetaan.

Ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti ympäristönsuojelun korkeasta tasosta tinkimättä. Päästöjä ympäristöön vähennetään nollapäästötavoitteen mukaisesti.

Pilaantuneiden riskikohteiksi luokiteltavien maa- ja pohjavesialueiden selvityksiä ja puhdistuksia edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan pilaantuneiden alueiden puhdistamiseen osoitetuilla määrärahoilla ja öljysuojarahaston JASKA-hankkeen kautta. Jatketaan käytettävissä olevan määrärahan puitteissa käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) tarkempia kohdetutkimuksia, riskinarviointeja sekä vastuuseelvityksiä.

Varaudutaan merkittäviin ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskeihin sekä jatketaan riskejä aiheuttavaan yritystoimintaan liittyvien toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä sekä toimeenpannaan syyskuussa eduskunnalle annettavan hallituksen esityksen mukaista lakia ympäristövahinkorahastosta.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Jatketaan kansallisen ilmansuojeluohjelman 2030 toimeenpanoa.

Vaikutetaan EU:n kemikaalistrategian aloitteiden valmisteluun ja valmistaudutaan niiden kansalliseen täytäntöönpanoon. Toteutetaan uusittua kansallista kemikaaliohjelmaa.

Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosien 2030 ja 2050 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin ilmastopimuksen toimeenpanoon ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan aktiivisesti EU:n 2030 ilmasto- ja energialainsäädännön uudistamiseen ja valmisteluun vastaamaan vähintään 55 prosentin 2030 päästövähennystavoitetta ja 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta.

Päivitetyllä ilmastolailla on vahvempi ohjausvaikutus. Ilmastolain edellyttämän keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) toimeenpano etenee; KAISU:n kustannustehokkailta ja vaikuttavilla toimenpiteillä tavoitellaan osaltaan hiilineutraalia Suomea vuonna 2035. Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden toteutumisesta ja toimista raportoidaan eduskunnalle ilmastolain mukaisesti.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla sekä kuluttajavalinnoissa. Vauhditetaan kuntien ja alueiden ilmastotyötä sekä tuetaan samalla niiden toimeliaisuutta ja uusien työpaikkojen luomista.

Jatketaan johdonmukaista kansallista ja EU-työtä kiertotalousmurroksen toteuttamiseksi. Kiertotalous tuo ratkaisuja niin ilmastomuutoksen, luonnonvarojen tuhlauksen kuin luontokadon hillintään.

Jatketaan toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Edistetään vuonna 2023 voimaan tulevan luonnonsuojelulain toimeenpanoa ja ohjeistusta sekä kehitetään luonnonsuojelun tietojärjestelmää. Edistetään ekologisen kompensaation sääntelyä tukevan pilottihankkeen toteuttamista ja valmistellaan ekologisen kompensaation rekisterin käyttöönotto.

Käynnistetään Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategia ja toimintaohjelma 2022—2030 YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian pohjalta. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä etenkin osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSU) toteutusta sekä EU:n metsiensuojelun velvoitteita.

Jatketaan Helmi-elinympäristöohjelman 2021—2030 toimeenpanoa hallitusohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla uhanalaisia luontotyyppisiä kuten perinnebiotooppeja, lintukosteikkoja, rantoja, pienvesiä, lehtoja ja muita metsäisiä ympäristöjä. Lisäksi paranne-

taan luontotiedon laatua ja sen saatavuutta luontotyyppi- ja lajistoinventointien, seurannan sekä tiedonhallinnan kehittämisen avulla. Kohdennetaan suojelutoimet Suomen luonnon keskeisten uhkien torjumiseksi ja viestitään tuloksista aktiivisesti. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Lajien suojelua toteutetaan muun muassa turvaamalla ja hoitamalla uhanalaisten ja kiireellisesti suojeltavien lajien sekä luonnonsuojeludirektiivien lajien esiintymispaikkoja, sekä täydentämällä tietopohjaa lajien esiintymisestä ja populaatioiden nykytilasta. Suomen arvokkaiden perinnebiotooppien inventointi valmistuu, kohteet luokitellaan kolmeen arvoluokkaan ja niiden hoitoa tehostetaan.

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

Jatketaan toimia kiertotalouteen siirtymiseksi mm. Kiertotalousohjelman, muovitiekartan ja valtakunnallisen jätesuunnitelman toimia toteuttamalla, lainsäädäntöä ja vapaaehtoisia sopimuksia kehittämällä, hyödyntämällä ja kehittämällä sähköisiä alustoja ja tietojärjestelmiä sekä toteuttamalla kokeiluja. Tavoitteena on vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta, kaksinkertaistaa resurssituottavuus sekä kaksinkertaistaa materiaalien kiertotalousaste vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteilla ja toimilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, luonnonvarojen kulutusta ja jätteiden syntyä sekä hillitään luontokatoa.

Jatketaan ravinteiden kierrätysohjelman (RAKI) ja Suomen kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelman ravinnekierrätyksen investoinnin toimeenpanoa. Tuetaan erityisesti Suomen ravinne- ja energiaomavaraisuutta parantavia hankkeita, joissa kehitetään ja otetaan käyttöön yhdyskuntien jätevesien ja sivuvirtojen hyödyntämätön ravinnepotentiaali sekä parannetaan jätevesien käsittelyn energiatehokkuutta. Ravinteiden kierrätyksellä edistetään vihreän siirtymän tavoitteita.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 620 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja torjunnan järjestämisestä, näihin toimiin välittömästi liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä avustusten takaisinperinnästä johtuvista oikeudenkäynneistä ja konkurssinnettelyistä aiheutuviin menoihin
- 2) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesierrojen jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta
- 3) menoihin, jotka liittyvät ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumista öljy- ja kemikaalionnettomuuksien yhteydessä
- 4) menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta, saneerauksien valmistelusta ja saneerauksesta
- 5) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat valtiolle ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja jälkitoimista ympäristön pilaantumisesta tai muusta haitallisesta muuttumisesta johtuvissa vaaratilanteissa. Viranomaisten tarve toimia koskee erityisesti maksukyvyttömyystilanteita ja tilanteita, joissa vastuutaho on

tuntematon tai tavoittamattomissa. Viranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat tapauskohtaisia ja vaikeasti ennakoitavia. Kustannusten takaisinperintä laissa määritellyltä vastuutaholta voi asian luonteen vuoksi olla vaikea toteuttaa.

Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurantaan ja saneerauksien valmisteluun sekä ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen. Itämeressä makaavien ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurantaan ja saneerauksen järjestämiseen sekä ympäristövahingon yhteydessä likaantuneiden eläinten hoitoon varautumisesta vastaa Suomen ympäristökeskus, jolle aiheutuvia kuluja korvataan määrärahasta.

Määrärahaa käytetään myös vesiensuojelun tehostamisohjelmassa toteutettavaan syvemmillä sijaitsevan hyllyn saneeraukseen. Määräraha on talousarviovuodelta 2020 peruutettu erä. Määrärahaa käytetään Hituran kaivoksen sulkemisesta aiheutuviin menoihin.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesierojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99. Korvauksia arvioidaan saatavan 150 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hituran kaivoksen sulkeminen	-120
Peruutetun hylkymäärärahan uudelleenbudjetointi (LTAE II)	1 300
Yhteensä	1 180

2023 talousarvio	3 620 000
2022 II lisätalousarvio	—
2022 talousarvio	2 440 000
2021 tilinpäätös	1 900 000

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 740 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon ja hoidon tukemiseen

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimeenpanon edistämiseen

3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

4) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen

5) enintään 120 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaiksiin, edellä olevien perustelujen mukaisesti tehtäviin

6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kohdissa 1)–3) myös avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaalla tehostetaan METSO-ohjelman toteutusta ja soiden suojelua sekä inventoidaan, tehdään hoitosuunnitelmia ja seurataan uhanalaisia ja luonnonsuojelulain suojeltavia luontotyyppejä, perinnebiotooppeja sekä Natura-alueiden harjumetsiä. Toteutetaan luonnonsuojelun kehittämiseksi tarvittavat selvitykset. Toimeenpannaan lajiensuojelun toimintaohjelmaa ja uutta pölyttäjästrategiaa.

Määrärahaa käytetään pääosin Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon. Ohjelmalla suojellaan, kunnostetaan ja hoidetaan etenkin soiden, lintukosteikkojen, perinnebiotooppien, pienvesien, rantojen ja metsäisten elinympäristöjen heikentyneitä kohteita ja parannetaan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutasoa. Ohjelman puitteissa parannetaan myös luonnonsuojelua edistävän luontotiedon laatua, kattavuutta ja saatavuutta.

Maatalouden ympäristökorvausten kohdentamisen ja Helmi-ohjelman tueksi viedään päätökseen valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi koko maassa vuoden 2023 aikana. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Toteutetaan maa-ainesten kestävään käyttöön ja maa-ainesten ottoalueiden kunnostukseen liittyviä hankkeita.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 15 680 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 60 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonsuojelu (HO 2019 kertaluonteinen)	-10 000
Metsien suojelun lisäesityksen (mom 35.10.63) myöntöresurssit	200
Vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitaminen	-180
Yhteensä	-9 980
2023 talousarvio	15 740 000
2022 talousarvio	25 720 000
2021 tilinpäätös	37 642 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 870 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maaperänsuojeluun ja ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja –hallintatoimintaan ja sen kehittämiseen sekä seurantaan
- 2) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen
- 3) ilmastopolitiikan selvityksiin, kehittämiseen ja toimeenpanoon
- 4) kierto- ja biotaloutta edistäviin kehittämistehtäviin ja hankkeisiin
- 5) enintään 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 22 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 3) sekä 58 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen muiden kohtien tehtäviin
- 6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 7) elpymisvälineestä rahoitettavien vihreän siirtymän investointien hanke- ja lupavalmisteluihin

8) avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Valtionavustuslain (688/2001) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan enintään 150 000 euroa. Valtionavustuslain (688/2001) ja asetuksen (684/2020) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta ilmastopaneelin toimintaan enintään 750 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Määrärahasta varataan 1 900 000 euroa lupavoimavarojen vahvistamiseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (RRF pilari1) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristön kunnostamisen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 800 000
Ympäristöhallinnon ohjaus ja kehittäminen	1 200 000
Kiertotalouden edistäminen	3 320 000
Ilmastopaneeli, Saamelainen ilmastoneuvosto ja ilmastohankkeet	1 310 000
ELY-keskusten lupavoimavarat (RRF pilari1)	1 900 000
Ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resurssit	2 340 000
Yhteensä	11 870 000

Määrärahasta käytetään 3 320 000 euroa valtioneuvoston hyväksymän strategisen kiertotalousohjelman toimeenpanoon ja muuhun kiertotalouden edistämiseen. Kiertotalousohjelman toteuttamiseen voi sisältyä avustusta.

Määrärahasta käytetään 1 800 000 euroa maaperänsuojeluun sekä pilaantuneisiin maa- ja pohjavesialueisiin liittyvään selvitys- ja puhdistustoimintaan sekä niiden kehittämiseen sekä valtion vastuulla olevien käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) seurantaan, selvityksiin ja riskienhallintatoimenpiteisiin.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin, uuden keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmisteluun ja toimeenpanoon ja kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen sekä muun muassa Saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan. Ilmastopaneelin toimintaan käytetään vuositasolla 750 000 euron määräraha, jolla varmistetaan mm. tiedesihteeristön toiminta ja hankerahoitus.

Määrärahasta 3 540 000 on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin Elinkeino-, ympäristö- ja liikenne-keskuksissa, Aluehallintovirastoissa ja ympäristöministeriössä. Määräraha kohdennetaan osana tulosohjausprosessia tukemaan ympäristöhallinnon tehokasta toimintaa.

Määrärahasta 1 900 000 eurolla toimeenpannaan elpymis- ja palautumissuunnitelman tavoitetta vihreästä siirtymästä, teollisuuden vähähiilisydestä ja kiertotalouden vauhdittamisesta. Määrärahaa kohdennetaan elpymisvälineestä rahoitettavien vihreän siirtymän investointien käynnistymisen ja hanke- ja lupavalmistelun sujuvuuden varmistamiseen. Vihreän siirtymän kokonaisuuteen liittyy merkittäviä teollisuuden ja toimialojen investointeja (mm. energiaratkaisut ja -verkot, energiatehokkuus, vähähiilisen vedyn ratkaisut, kiertotalous, rakentaminen, teollisuuden sähköistäminen). Investoinneilla saattaa olla merkittäviä päästövähennys- ja työllisyysvaikutuksia.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 10 370 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 1 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ELY-keskusten lupavoimavarat (RRF pilari 1)	50
Ilmastolain toimeenpano	400
Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirto mom 35.10.23)	-4 310
KAJAK-rahoitus	450
Kiertotalousohjelman jatko	2 400
Kiertotalousohjelman toteuttaminen	-3 500
Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä, investointituki	18 000
Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä, investointituki (siirto mom 35.10.61)	-18 000
Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä: T&K-osuus	12 000
Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä: T&K-osuus (siirto mom 35.10.61)	-12 000
Ravinnekierrätys (RRF pilari 1)	-2 000
Ravinnekierrätys (RRF pilari 1) (siirto mom 35.10.61)	-1 000
Vesiensuojelun tehostamisohjelma (siirto mom. 35.10.23)	-3 200
Vesiensuojelun tehostamisohjelman avustukset (siirto mom 35.10.61)	-1 300
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta (siirto mom 35.10.23)	-4 125
Yhteensä	-16 135

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	11 870 000
2022 II lisätalousarvio	-2 815 000
2022 talousarvio	28 005 000
2021 tilinpäätös	26 185 000

23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 635 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren, pinta- ja pohjavesien suojelun sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen
- 2) vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen, lukuunottamatta investointi ja TKI-hankkeita, vesien rehevöitymisen vähentämiseksi
- 4) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalvelujen, tiedonhallinnan ja muiden palvelujen hankintaan
- 5) enintään 67 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen
- 6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 7) avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Momentti on uusi ja perustettu selkeyttämään määrärahojen käyttöä. Aiemmin momentin määrärahat ja käyttökohteet olivat momentilla 35.10.22.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesiensuojelun tehostamisohjelma	3 200 000
Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	4 310 000
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta	4 125 000
Yhteensä	11 635 000

Määrärahasta käytetään 3 200 000 euroa vesiensuojelun tehostamisohjelman hallinnointiin, asiantuntijaverkostojen vahvistamiseen, kehittämishankkeisiin, Saaristomeri-ohjelman toimeenpanoon sekä seurantaan ja vaikuttavuuden arviointiin.

Määrärahasta käytetään 4 310 000 euroa vesien - ja merenhoidon suunnitteluun, pinta-, pohja- ja pienvesien suojelun edistämiseen, pohjavesialueiden määrittämiseen ja luokitteluun vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeiden alueiden kartoitukseen, ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointiin ja kehittämiseen sekä ravinteiden kierrätysohjelman toimeenpanoon.

Määrärahasta käytetään 4 125 000 euroa vesi- ja meriseurantojen maasto- ja laboratoriotehtäviin, seurannan kehittämiseen sekä vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan palveluiden hankintaan.

Määrärahaa voidaan vähäisessä määrin käyttää myös avustuksiin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 11 235 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirto mom 35.10.22)	4 310
Vesiensuojelun tehostamisohjelma (siirto mom 35.10.22)	3 200
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta (siirto mom 35.10.22)	4 125
Yhteensä	11 635

2023 talousarvio 11 635 000

31. Avustukset kuntien ilmastosuunnitelmiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain nojalla kunnille myönnettävään avustukseen ilmastolain mukaisen ilmastosuunnitelman valmisteluun. Avustusta voidaan myöntää myös kuntien yhteistyönä tehtäville ilmastosuunnitelmille siihen osallistuvien kuntien määrän mukaan.

Avustusta myönnetään toteutuneita kustannuksia vastaan, kuitenkin enintään 50 000 euroa kutakin hakemuksessa mukana olevaa kuntaa kohti. Avustuksen perusteena oleviin kustannuksiin hyväksytään ilmastosuunnitelman valmistelusta aiheutuvat palkkakustannukset ja ulkopuoliset palvelut. Avustusta voidaan myöntää myös muihin vastaaviin ilmastosuunnitelmien valmistelusta aiheutuviin kustannuksiin.

Valtionapuviranomaisena toimii ympäristöministeriö, joka tekee avustuspäätöksen toimitetun hakemuksen kustannusarvion ja hakuilmoituksen rajoitusten mukaisesti.

Selvitysosa: Lainsäädäntöön lisätään velvoite laatia ilmastosuunnitelmat kunta-, seutu- tai maakuntatasolla. Ilmastolaissa säädettäisiin kunnalle yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa velvoite laatia ilmastosuunnitelma.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kehysvarauksen siirto momentilta 35.01.01 (Ilmastolaki II)	2 800
Yhteensä	2 800
2023 talousarvio	2 800 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 41 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

- 1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurikohteiden käytön, hoidon, ennallistamisen, seurannan ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin
- 2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla sekä kulttuurihistoriallisilla kohteilla niiden suojelu- ja käyttötarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta
- 4) luontopalveluiden tehtäviin liittyvien tietojärjestelmien, mukaan lukien luonnonsuojeluhallinnolle yhteisten UL-JAS-paikkatietojärjestelmien, kehittämiseen ja ylläpitoon
- 5) edellä mainittuihin tehtäviin liittyen, EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee ajantasaisen tiedon mukaan priorisoiduilla toimenpiteillä
- Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston luontoarvojen tila paranee
- Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvo säilyy
- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Helmi-ohjelmaan sisältyvä soiden ennallistaminen ja perinnebiotooppien kunnostus, osuus hallituskauden tavoitteesta (yhteensä 14 000 ha), %	41	85	100
Luontotyyppi- ja lajitiedon laatu, osuus tiedosta ajantasaista, %	63	80	82
Natura-alueiden (yhteensä 1 121 kpl) tila-arviointien (NATA) lukumäärä, kpl	56	25	30
Hyvässä kunnossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet %	41	45	45
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kävijää)	9,46	9,5	9,5
Kävijöiden rahankäytön aikaansaama paikallistalousvaikutus, milj. euroa	460	465	475
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastyytyväisyys (1—5 arvoasteikko)	4,4	4,4	4,4

Metsähallitus

— tehostaa toimia lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi ja toteuttaa erityisesti Helmi-elinympäristöohjelman luonnonhoito- ja ennallistamistoimia sekä luontoinventointeja merkittävässä määrin

— osallistuu merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman ja toimenpideohjelman toimeenpanoon sekä parantaa sisävesien monimuotoisuuden suojelua

— edistää luonnonsuojelun alueiden säädösvalmistelua, kiinteistönmuodostusta ja rajojen merkintää

— laatii NATA-arvioita ja hoito- ja käyttösuunnitelmia (HKS) ja hoitaa muita suojelun alueiden haltijaviranomaisen tehtäviä sekä varmistaa inventoinnin ja seurannoin näiden edellyttämän riittävän ja ajantasaisen tietopohjan

— vastaa luonnonsuojelun alueiden, luontotyyppien ja lajiston tietojärjestelmien (ULJAS) ylläpidosta ja tietosisältöjen laadun parantamisesta, ja käynnistää luonnonsuojelun tietojärjestelmien uudistamisen

— ylläpitää kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden suojelu- ja käyttöarvoja

— ylläpitää ja kehittää laadukkaita ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluita huolehtimalla samalla luonnonsuojelun alueiden perusteena olevien luontoarvojen säilymisestä

— viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja luonnon kestävästä käytöstä edistämällä kansalaisten ympäristötietoisuutta ja luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutuksia.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 4 620 000 euroa, josta noin 300 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituloja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallispuistot ja luontokohteet	-1 535
Luonnonsuojelurahoituksen (HO 2019 kertaluonteinen) uudelleenkohdennus	-600
Luonnonsuojelurahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-14 000
Palkkausten tarkistukset	521
Yhteensä	-15 614

2023 talousarvio	41 140 000
2022 II lisätalousarvio	1 314 000
2022 talousarvio	56 754 000
2021 tilinpäätös	70 942 000

60. Siirto Öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 § ja 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin korvauksiin sekä pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämiseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla Öljysuojarahasto korvaa öljyvahingosta ja torjunta- ja ennallistamiskustannuksista sekä pelastustoimelle torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneita kustannuksia.

2023 talousarvio	4 000 000
2022 talousarvio	4 000 000
2021 tilinpäätös	4 000 000

61. Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 47 842 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisten vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen avustuksiin ja tukiin sekä näiden myöntämisestä aiheutuviin menoihin
- 2) laissa pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) tarkoitettujen avustusten maksamiseen ja järjestämistehtävänä toteutettavaan maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen sekä vireillä olevien nyttemmin kumotun jätelain (1072/1993) 35 §:ssä tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden loppuun saattamiseen
- 3) hankkeista aiheutuvien enintään 34 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömiin toimiin
- 5) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.
- 6) ravinteiden kierrätyksen ja talteenoton investointi- ja TKI-hankkeiden avustuksiin, hankintamenoihin ja muihin kulutusmenoihin

Määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Määrärahasta varataan 5 000 000 euroa peltojen kipsikäsittelyyn ja 1 000 000 euroa ravinteiden kierrätykseen osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa (RRF pilari 1).

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Ravinteiden kierrätys (ravinne- ja energiaomavaraisuuden parantaminen, siirretty momentilta 35.10.22)	30 000 000
Vesiensuojelun tehostamisohjelma	8 800 000
Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen	1 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	1 521 000
Peltojen kipsikäsitteily (RRF pilari1)	5 000 000
Ravinteiden kierrätys (RRF pilari 1, siirretty momentilta 35.10.22)	1 000 000
Yhteensä	47 842 000

Määrärahasta käytetään 30 000 000 euroa ravinne- ja energiaomavaraisuuden parantamiseen ravinteita kierrättämällä. Määrärahalla tuetaan TKI- ja investointihankkeita, joissa kehitetään ja otetaan käyttöön yhdyskuntien jätevesien ja sivuvirtojen hyödyntämätön ravinnepotentialiaali sekä parannetaan jätevesien käsittelyn energiatehokkuutta. Tutkimuksen, kehityksen ja innovaatiotuen osuus lisäyksestä on 12 000 000 euroa ja investointitukien osuus 18 000 000 euroa. Ravinteiden kierrätyksen TKI-hankkeita tuetaan myös elpymis- ja palautumissuunnitelman vihreän siirtymän investointiin (P1C5I5) sisältyvällä 1 000 000 eurolla. Ravinteiden kierrätyksellä edistetään siirtymää kiertotalouteen ja vähennetään Itämeren ja vesistöjen ravinnekuormitusta sekä kasvihuonekaasupäästöjä. Tutkimus- ja kehittämistyötä voidaan edistää myös hankkimalla asiantuntijapalveluita mm. jätevesien sisältämien haitta-aineita koskeviin selvityksiin.

Määrärahasta käytetään 10 321 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen osana vesiensuojelun tehostamisohjelmaa pohja- ja pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi. Erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestökentän yhteistyötä, verkostoja ja kumppanuuksia vahvistetaan. Samalla edistetään Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa isännättömien pilaantuneiden maa- ja pohjavesialueiden selvitys- ja puhdistushankkeiden koordinoinnista, järjestämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveysriskien kannalta merkittävässä kohteissa, jotka on priorisoitu yhteistyössä alueellisten ELY-keskusten kanssa ja joiden toteuttamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa keskitetysti.

Määrärahasta 5 000 000 eurolla toimeenpannaan elpymis- ja palautumissuunnitelman (RRF pilari1) vihreää siirtymää jatkamalla kipsin peltolevitystä sille soveltuvilla rannikon valuma-alueilla. Toimilla vähennetään Itämeren ravinnekuormitusta, vahvistetaan vesien- ja merenhoidon toimeenpanoa ja edistetään siirtymää kiertotalouteen.

Määrärahalla edistettäviä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 2 600 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 45 242 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan lisäys	-180
Peltojen kipsikäsitteily (RRF pilari1)	-5 000
Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä, investointituki (siirto mom 35.10.22)	18 000

Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä: T&K-osuus (siirto mom 35.10.22)	12 000
Ravinnekierrätys (RRF pilari 1) (siirto mom 35.10.22)	1 000
Vesiensuojelun tehostamisohjelman avustukset (siirto mom 35.10.22)	1 300
Yhteensä	27 120

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	47 842 000
2022 II lisätalousarvio	18 000 000
2022 talousarvio	20 722 000
2021 tilinpäätös	19 067 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 21 §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkintäpalvelujen hankkimisesta aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 100 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjous- tai Helmi-ohjelman suoalueiden suojelua edistävien tarjousten käsittelyä
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen
- 9) rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain mukaisiin avustuksiin ja korvauksiin
- 10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua

11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston, Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) ja Helmi-ohjelman toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2023 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2023 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta.

Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä turvataan luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä alueita. Erityisesti toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja soidensuojelua osana Helmi-ohjelmaa. Määrärahalla toimeenpannaan myös valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja tarvittaessa.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti 29 000 000 euroa ja soidensuojeluun osana Helmi-ohjelmaa vähintään 7 500 000 euroa. Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen varataan alustavasti 3 000 000 euroa sekä virkistysalueiden hankinnan tukemiseen 100 000 euroa. Määrärahasta 1 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2023	2024	2025	Yhteensä vuodesta 2023 lähtien
Vuoden 2023 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonsuojelu (HO 2019 kertaluonteinen)	-6 500
Metsien suojelun lisärahoitus	6 000
Yhteensä	-500

2023 talousarvio	43 630 000
2022 talousarvio	44 130 000
2021 tilinpäätös	56 130 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 142 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille

2) kehitysmaiden edustajien kansainvälisiin ympäristökokouksiin, sopimusneuvotteluihin ja asiantuntijaseminaareihin osallistumisen tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	350 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	500 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	660 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	300 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	32 000
Kehitysmaiden kokousosallistuminen	250 000
Muut maksut ulkomaille	50 000
Yhteensä	2 142 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut (siirto momentilta 35.01.01)	-120
Kehitysmaiden edustajien ympäristösopimuksiin liittyvä matkatuki	250
KV kemikaali- ja jäteyhteistyö	100
YK Habitat yhteistyö	30
Yhteensä	260

2023 talousarvio	2 142 000
2022 talousarvio	1 882 000
2021 tilinpäätös	1 762 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa: Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen

Merialuesuunnittelulla vaikutetaan kestävän sinisen talouden lisäämiseen ja meriympäristön käytön kestävyys- ja suojelun parantamiseen. Ympäristöministeriö huolehtii merialuesuunnittelun kehittämisestä ja ohjauksesta sekä yhteistyöstä naapurimaiden kanssa. Maakuntien liitot huolehtivat merialuesuunnitelmien laatimisesta.

Edistetään kaupunkiseutujen eheää ja vähähiiliseen liikkumiseen kannustavaa yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle ja luonnon monimuotoisuutta turvaavalle täydennysrakentamiselle. Täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja palvelujen järjestämistä. Kirkonkylien, kylien ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden niiden ominaispiirteet, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiantuotantoon.

Maakuntakaavoituksessa painotetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä ja sitä tukevaa maakuntien liittojen ja eri viranomaistahojen vuorovaikutteista yhteistyötä kaavaprosesseissa. Valtioneuvoston vuonna 2017 päättämässä tavoitteissa painotetaan muun muassa ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden edistämistä. Maakuntakaavoituksen kehittämistä jatketaan yhdessä maakuntien liittojen kanssa tavoitteena edelleen parantaa maakuntakaavojen ohjausvaikutuksen kohdentumista keskeisiin alueidenkäytön vähintään seudullisiin kysymyksiin.

Valmistellaan toimia uudis- ja korjausrakentamisen ja rakennuskannan resilienssin parantamiseksi ilmastonmuutoksen vaikutuksia vastaan. Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa ja parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta.

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

Tuulivoimarakentamisen edellytyksiä parannetaan edistämällä laadukasta sekä riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin perustuvaa kaavoitusta ja lupamenettelyitä. Tuulivoimarakentamisen suunnittelun ja ohjauksen tehostamista ja yhtenäistämistä jatketaan.

Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpanoa ja kehitetään rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädösohjausta yhteistyössä muiden pohjoismaiden ja Euroopan komission kanssa. Jatketaan rakennustuotteiden ja -prosessien päästötietokannan kehittämistä ja suunnitellaan rakennusten päästötietojen seurantajärjestelmää.

Toteutetaan rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä (EPBD) ja osallistutaan sen uusimisen valmisteluun. Jatketaan energiatehokkuusdirektiivin (EED) ja uusiutuvan energian direktiivin (RED II) kansallista toimeenpanoa ja osallistutaan niiden uusimisen valmisteluun. Edistetään vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaa uudis- ja korjausrakentamista. Energiatehokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista sekä kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan arvojen ja hyvinvointia luovien mahdollisuuksien huomioon ottamista. Osallistutaan ekosuunnittelu- ja energiamerkintäsäädösten tuoteryhmäkohtaiseen valmisteluun. Huolehditaan rakennustuotteita koskevien säädösten toimeenpanosta, ohjauksesta ja markkinavalvonnasta.

Rakennetussa ympäristössä toteutetaan Suomen kestävä kasvun ohjelmaa, joka rahoitetaan EU:n elpymisvälineestä. Vuonna 2023 myönnetään avustuksia tavoitteena vauhdittaa rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja luopumista fossiilisen öljyn- ja maakaasun käytöstä lämmityksessä ja siirtymisessä muihin lämmitysmuotoihin. Rakennusten energiatehokkuutta parantavilla avustuksilla tuetaan asutokannan lämmitysenergiankulutuksen sekä siitä aiheutuvien ilmastopäästöjen pienentämistä merkittävästi säädöksillä asetettua vaatimustasoa enemmän. Avustuksilla tuetaan pientalojen öljy- ja maakaasulämmityksestä luopumista. Lisäksi määrärahoilla tuetaan öljy- ja maakaasulämmityksestä luopumista myös kuntien, yhdistysten ja seurakuntien kiinteistöissä. Ympäristöministeriö ja Business Finland jatkavat vuonna 2021 käynnistynyttä Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmaa tukemalla rakennetun ympäristön ilmastotyötä vähähiilisten ratkaisujen kehittämisessä. Määrärahoja kohdennetaan myös olemassa oleviin asuinrakennusten ja työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen latausinfraan.

EU:n rakennustuoteasetuksen (EU) N:o 305/2011 ongelmien ratkaisemiseen vaikutetaan proaktiivisesti, jotta rakennustuotteiden sisämarkkinat toimisivat paremmin. Osallistutaan rakennustuoteasetuksen uudistustyöhön ja CPR Acquis -työhön. Rakennustuoteasetuksen osittainen toimimattomuus vaikeuttaa tällä hetkellä rakennusalan yritysten ja viranomaisten toimintaa. Ongelmia liittyy myös rakennustuotteiden uudelleenkäyttöön ja ympäristöominaisuuksien ilmoittamiseen. Suomi on väkilukuun suhteutettuna EU:n suurin rakennustuotteiden viejä, joten rakennustuoteasetuksella on suuri merkitys Suomen rakennustuoteollisuudelle. Lisäksi osallistutaan aktiivisesti EU juomavesidirektiivin täytäntöönpanoon liittyvään, veden kanssa kosketuksissa olevien rakennustuotteiden valmistuksessa käytettävien aineiden ja materiaalien terveydellisten kriteerien ja hyväksyntämenettelyjen valmisteluun.

Tietopohjaa rakentamisen muovien lajeista, laadusta, kulutusmääristä, niiden kierrätettävyydestä ja kierrätysmarkkinoista lisätään selvityksillä ja tutkimushankkeilla. Näiden perusteella rakennetaan tietoaalustaa ja tiedonkeruujärjestelmää Rakentamisen muovit green deal -sopimuksen toimeenpanon tueksi sekä haetaan ratkaisuja muovien mekaanisen ja kemiallisen kierrätyksen kehittämiseksi. Rakentamisen muovit green deal -sopimuksen tukena toteutetaan laajaa tilaajille, rakennuttajille, rakennushankkeiden toteuttajille ja rakentamisen toimitusketjun toimijoille tarkoitettua koulutuskokonaisuutta.

Jatketaan toimia rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistason nostamiseksi sekä hyödyntämisen laadun parantamiseksi. Valmistellaan rakennus- ja purkuluvan yhteydessä annettavaa rakennusjätteselvitystä koskevaa sääntelyä, valtakunnallisen rakennus- ja purkujättekisterin toteutusta sekä parannetaan Materiaalitorin edellytyksiä toimia rakennus- ja purkumateriaalien markkinoiden alustana. Tehostetaan verkkopohjaisen rakennusjäteilmoituksen käyttöä, rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä materiaaleina sekä teollisten symbioosien hyödyntämistä ja parannetaan rakennus- ja purkujätetilastointia. Kehitetään rakentamisen kierrätystuotteiden sisämarkkinasäännösten mukaisia menettelyjä ja selvitetään kansallisen end-of-waste -kriteerien edellytyksiä. Jatketaan rakennetun ympäristön materiaalivirtojen seurannan tietopalvelun kehitystä.

Yhteiskunnalla ja eri toimijoilla on käytössä laadukas rakennetun ympäristön keskitetty tietoaaineisto, jonka avulla syntyy lisäarvoa sekä uusia yhteisiä alustoja, joita käytetään myös kaupalliseen tarkoitukseen. Tietoa hyödynnetään niin rakennetun ympäristön suunnittelussa kuin esimerkiksi rakennusten energiatehokkuudessa tai päästövähennyksen arvioinnissa.

Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa

Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja kestävyyttä parannetaan kehittämällä kaupunkiseutujen suunnittelua yhteistyössä kaupunkiseutujen kanssa. Kaupunkiseutujen suunnittelua kehittämällä parannetaan seudullisen yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän yhteensovittamista, kestävästä liikkumisesta ja arjen sujuvuutta, asuin- ja elinympäristön laatua, palvelujen ja virkistysalueiden saavutettavuutta sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjä.

Suurimpien kaupunkiseutujen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevalla sopimusmenettelyllä (MAL) vahvistetaan sekä kuntien keskinäistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä seutujen toiminnallisen kokonaisuuden parantamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuonna 2023 jatketaan seitsemälle kaupunkiseudulle (Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän ja Kuopion) solmittujen 12-vuotisten MAL-sopimusten vuosille 2020—2023 osoitettujen toimenpiteiden toteuttamista ja toteuttamisen seuranta.

Metropolipolitiikkaa koordinoimalla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä. Tuetaan valittujen kumppanuspohjaisten painopistetoimien toteuttamista ja jatketaan metropolipolitiikan kehittämistä ottaen huomioon hallitusohjelman kaupunkien ja erityisesti metropolialuetta koskevat linjaukset.

Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen. Edistetään maaseudun ja kaupungin kestävästä vuorovaikutuksesta vastaamaan alue- ja yhdyskuntarakenteen eriytymiskehityksen, alueellisen omavaraisuuden, huoltovarmuuden sekä teknologiakehityksen aiheuttamaan alueidenkäytön toimintaympäristön muutokseen. Monipaikkaisuus ja etätyö, uudet vähähiiliset liikkumismuodot, hajautetut energiaratkaisut, lähiruoka, virkistyskäyttö ja matkailu sekä kaupungistumiseen tarvittavien maa-ainesten ja vesivarojen kestävä hyödyntäminen edellyttävät nykyisten ja uusien ohjauskeinojen kehittämistä sekä sektorit ja alueet yhdistäviä kumppanuuksia maaseudun ja kaupungin välillä.

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viherrakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto on kaikkien saavutettavissa. Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnistetaan ja niitä hyödynnetään hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä ja rakentamisessa otetaan huomioon tunnistetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Edistetään kulttuuriympäristöjen joustavaa käyttöä ja saavutettavuutta.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on huolehtia riittävästä asuntorakentamisesta, vahvistaa talouskasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä kotitalouksien valinnanvapautta sekä vastata ihmisten asumistarpeisiin.

Joustavasti toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvavien kaupunkiseutujen hallittua yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja luovat edellytyksiä seutujen yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle sekä erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään joustavasti reagoiva riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien keskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukyvyn parantumisessa. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, kasvava tarve työvoimalle ja lisääntynyt maahanmuutto ylläpitävät asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa. Väestöltään vähenevillä alueilla kehitetään ratkaisuja tyhjenevien asuntojen ongelmaan erityisesti tuetun asutokannan suhteen.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset toteutuvat.

Ikääntyneen väestön asumisen edellytyksiä edistetään ja huolehditaan ikääntyneiden tarpeita vastaavien asumisratkaisujen tarjonnasta. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Asunnottomuustyötä jatketaan. Asumisneuvontaa laajennetaan ja vakiinnutetaan. Kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumistilannetta parannetaan.

Valtion tukeman kohtuuhintaisen asuntotuotannon perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääsääntöisesti suurille kaupunkiseuduille, joilla tarve kohtuuhintaiselle asumiselle on suurin. Suurimpien kasvukeskusten asuntotuotannossa valtion tukemaa normaalia vuokra-asuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin.

Edistetään rakentamisen laatua, rakennusten turvallisuutta, terveellisyyttä ja hyvää sisäilmastoa. Toteutetaan valtioneuvoston kanslian vastuulla olevaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaa, joka linjaa toimintatapojen muutosprosessin erityyppisten sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi. Tavoitteena on julkisten rakennusten tervehtyttäminen ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen. Kymmenvuotisen ohjelmakauden ajaksi on suunniteltu lukuisia toimia, joilla vakiinnutetaan normaaliin kiinteistönpitoon menettelytapa, jossa rakennusten kunto, tarkoitukseensa sopivuus ja käyttäjien kokemukset tarkistetaan säännönmukaisesti ja tilannetta arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä. Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä tehostamalla kiinteistönpidon välineistön käyttöä, hyödyntämällä verkkoviestintää ja korjausneuvontaverkkoa.

Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

Valmistellaan ajantasainen alueidenkäytön kehityskuva vastaamaan kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen toimintaympäristön muutoksiin. Päivitetään alue- ja yhdyskuntarakenteen tilannekuva, tavoitteet sekä kehittämistoimenpideohdotukset yhteistyössä asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Luodaan alueidenkäytön kehityskuvasta jatkuvasti ajantasainen prosessi ja yhteistyöfoorumi eri toimijoiden kanssa.

Digitalisaation avulla parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualueiden ja tietorakenteiden avulla ja uuden rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen toteuttaminen. Uudistusta toteutetaan Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (Ryhti) -hankkeessa.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2020	2021	2022 arvio	2023 arvio
ARA-tuotanto (lainapäätökset)				
Kasvukeskukset	9 000	9 000	9 000	9 000
Muu maa	800	800	800	800

	2020	2021	2022 arvio	2023 arvio
Erytisryhmille tarkoitetut asunnot ARA-tuotannossa	1 500	2 000	2 000	2 000
Takauslainoitettavat vuokra-asunnot	300	300	400	400
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	65	65	65	65
Asuntojen hintojen muutos, %	1,5	1,5	2	2
Vapaarahoitteisten vuokrien muutos, %	1,5	0,8	1	1
Aravavuokrien muutos, %	1,1	0,9	1	1

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2020 toteutuma	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	16 500	16 500	16 500	16 500	16 500
Koko asuntotuotanto (alkava)	16 500	18 000	19 000	17 000	17 000
Valtion tukema asuntotuotanto (alkava)	5 800	4 100	4 100	4 500	4 500

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2021 ja arvio vuosista 2022—2023

	2021 toteutuma asuntoa	2022 arvio asuntoa	2023 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettavat uudet asunnot yhteensä	48 000	40 000	35 000
— asuntolainojen korkotuki	9 000	9 000	9 000
— täytetakauksellinen välimalli	400	400	400
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	38 600	30 600	25 600
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	3 000	3 000	3 000
Perusparannuksen takauslainoitus	-	8 000	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	9 000	9 000	9 000
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	500	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	16 000	16 000	16 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin merkittävästi uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainakanta supistuu odotetusti samalla kun valtion asuntorahoituksen takauskanta sekä korkotukilainakannan määrä kasvavat. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat laskeneet alhaisen korkotason seurauksena selvästi.

Vanhojen maksuviiveisten aravalainojen osuus koko lainakannasta on säilynyt n. 0,8 %:n tasolla. Ongelmissa olevilla kohteilla ja yhtiöillä ongelmat ovat pitkäkestoisempia ja syvempiä, mikä saattaa johtaa aiempaa suurempiin luottotappioihin. Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista n. 70 % kohdistuu pienen tai erittäin pienen riskin kuntiin. Valtiontakauksellisista lainoista suurin osa kuuluu erittäin pienen riskin kuntariskiluokkaan. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen yhteydessä mahdollinen tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä, joka on vaihdellut vuodesta 2009 lähtien n. 200 000 euron ja 900 000 euron välillä vuodessa, oli v. 2021 syyskuussa n. 800 000 euroa.

Aravalainakanta ja valtion takaukset

	2020	2021	2022 arvio	2023 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.12.)	3 239	2 799	2 500	2 300
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	14 406	15 636	16 500	17 000
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	1 961	1 896	2 000	2 000
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,2	0,1	0,2	0,2
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	4 100	4 500	4 500	5 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2021—2023 (milj. euroa)

	2021 toteutunut	2022 talousarvio	2023 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjausavustukset 35.20.55	6,25	6,25	0,45
— Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen 35.20.30	0,75	-	-
— Asunnottomuusavustus 35.20.32	3,3	3,4	-
— Avustus asumisneuvonnan kehittämiseen 35.20.31	-	3,0	4,3
— Avustus kuntien, seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksensä luopumiseen 35.20.34	-	4,9	10
— Avustus asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseen 35.20.56	9,4	28,9	41,8
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	25	10	-
Yleinen asumistuki	1 591	1 592	1 650
Eläkkeensaajan asumistuki	647	656	668
Opiskelijoiden asumislisä	12,5	18	19
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	1	1	1
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	40,0	39,0	39,0
— avustukset erityisryhmille	90,0	90,0	120,0
— tervehdyttämisasiavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	2,6	2,6	2,6
— purkuavustukset	8,0	8,0	5,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	25,0	25,0	25,0
— aravatalojen purkuakordit	8,0	8,0	8,0
— aravatalojen rajoitusakordit	2,0	2,0	2,0

	2021 toteutunut	2022 talousarvio	2023 esitys
— asumisneuvontatoiminta	0,9	0,9	-
— korjausavustukset	27,6	30,25	15,6
— käyttötarkoituksen muutosavustus	1,0	1,0	-
— avustus asuntojen kunnostamiseksi ikääntyneille	10,0	10,0	5,0
— energia-avustus asuinrakennuksille	40,0	40,0	70,0
— asunto-osuuskunnat	0,4	-	-
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7
Korkotukilainojen ja takausten hyväksymisvaltuudet			
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 800	1 950	1 950
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratulojen rakentamislainoille	285	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	100	100	100

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 727 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestävästä ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa asuntorakentamisen korkotukilainoitukseen, valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa, valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määrittämistä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa sekä hoitaa asumista ja asuntomarkkinoita koskevia informaatiopalveluja. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta. Lisäksi virasto vastaa elpymis- ja palautumissuunnitelmasta (RRF pilari1) rahoitettavien kunnille, seurakunnille ja yhdistyksille suunnattavien avustusten käsittelystä, myöntämisestä ja maksatuksesta.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2023:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

- painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisen ARA-vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden MAL-seutujen osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa.
- painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa. Hankkeita hyväksyttäessä tarkastellaan myös vuokratasoa ja elinkaarikustannuksia.
- kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille kohteiden pitkäaikaisen tarpeen perusteella. Tukee avustuksilla esteettömyyttä ja asuntojen korjaamista, asumisneuvontaa ja lähiöohjelman toteuttamista sekä osallistuu kehitysvammaisten asumista koskevien linjausten toteuttamiseen ja ikääntyneiden asumisen kehittämiseen.
- edistää avustuksin eheää yhdyskuntarakennetta MAL-sopimusalueilla ja rakennusten energiatehokkuuden parantamista. Vakiinnuttaa kehittämistoiminnan tuloksia kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaarihokkaan rakentamisen, rakennusten käytön ja hoidon sekä peruskorjaamisen edistämiseen

— vastaa ARA-asuntokannan ohjauksesta ja valvonnasta sekä varmistaa ohjaus- ja valvontatoiminnalla asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille. Vastaa asumisoikeusasuntoihin liittyvistä valvonta- ja ohjaustehtävistä sekä järjestysnumerorekisterin kehittamisestä ja ylläpidosta. Sekä vastaa uudistuvan yhteishallintolain mukaisista tehtävistä.

— etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokratyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja edistää asuntokannan sopeuttamista kysyntää vastaavaksi yhdessä kiinteistönomistajien ja kuntien kanssa kehittämällä kokonaisvaltaista ja ennakoivaa asuntokannan suunnittelua. Kehittää asuntolainoista aiheutuvien takausvastuiden riskien hallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa.

— kehittää palveluprosesseja ja huolehtii tukien tehokkaasta toimeenpanosta.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2019 toteutuma	2020 toteutuma	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
ARAn tekemiä päätöksiä ja muita suoritteita (kpl)					
Korkotukilainaksi hyväksyminen	197	236	236	250	250
Myönnettyt korjaus- ja energia-avustukset	1 740	2 945	5 031	6 500	6 500
Avustusten maksatukset	1 377	2 299	3 768	6 000	6 500
Luovutuksensaajan nimeämiset	52	52	48	50	50
Rajoituksista vapauttamiset	171	150	123	130	130
Ohjaus- tai valvontakäynnit	45	40	39	40	40

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 esitys
Bruttomenot	6 824	8 095	7 520
Bruttotulot	500	490	360
Nettomenot	6 324	7 605	7 160
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 016	1 255	442
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 255	442	9

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ASO-tietojärjestelmähanke	-140
ASO-tietojärjestelmän ylläpitokustannukset	-70
Energia-avustuksiin liittyvä resursointi	-140
Energia-avustusten käsittely	910
EU-rahoituksen osaamisen kehittäminen	140
kuntien, seurakuntien ja yhdistysten öljylämmityksestä luopumisen avustusten käsittely (RRF pilari1)	-100
Kuntien öljyavustusten käsittely	100
Lisääntyvät tehtävät (kertaluonteinen)	-805
Yhteishallintolain lisäresurssi	35
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-23
Palkkausten tarkistukset	97
Toimistotilasäästö	-69
Yhteensä	-65

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	6 727 000
2022 II lisätalousarvio	194 000
2022 talousarvio	6 792 000
2021 tilinpäätös	6 563 000

04. Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) digitaalisen rakennetun ympäristön hankkeesta aiheutuviin valtion menoihin ja kansainvälisen yhteistyön kuluihin ja maksuihin
- 2) avustusten maksamiseen valtionavustuslain nojalla
- 3) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla luodaan rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietoaalusta, joihin maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Määräraha liittyy digitalisaation edistämiseen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä. Tavoitteena on parantaa tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistää osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Määrärahalla tuotetaan rekisterin ja alustan pohjaksi yhteentoimivat tiedon rakenteet sekä tuetaan toimialan digikehitystä ja valmiutta tämän rekisterin käyttöönottoon. Hankkeessa tuetaan toimialan investointeja. Hankkeessa siirrytään järjestelmän jatkokehitys- ja ylläpitovaiheeseen.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 1 500 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 800 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perustietojen digitalisaatio ja järjestelmän jatkokehitys	2 300
Ryhti-hanke	-3 000
Yhteensä	-700

2023 talousarvio	2 300 000
2022 talousarvio	3 000 000
2021 tilinpäätös	9 300 000

06. Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmasta aiheutuviin valtion menoihin ja kansainvälisen yhteistyön kuluihin ja maksuihin
- 2) avustusten maksamiseen valtionavustuslain nojalla

3) hankkeeseen liittyvien henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 2 % kokonaissummasta.

Selvitysosa: Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteiden (RRF pilari1) tavoitteena on rakennuskannan ilmasto- ja ympäristövaikutusten pienentäminen ja rakennuskannan vihreän siirtymän tukeminen suuntaamalla rahoitus vähähiilisyttä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista edistäviin hankkeisiin.

Rahoitus voi kohdistua toimenpiteisiin joilla tuetaan rakennetun ympäristön tutkimus- ja innovointiprosesseja, yritysten välistä teknologian siirtoa ja yhteistyötä, jossa keskitytään vähähiiliseen talouteen sekä kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta ja sopeutua siihen, tai toimenpiteisiin, jotka ovat tukea yrityksille, jotka tarjoavat palveluja, joilla edistetään vähähiilistä taloutta ja kykyä selviytyä ilmastonmuutoksesta, mukaan lukien tiedotustoimet. Lisäksi rahaa voi käyttää edellä mainittujen toimien edistämiseen.

Rahoitus tuottaa tietopohjaa ja työkaluja todentaa vähähiilisyyden, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja selviytymisen ratkaisuja ja kyvykkyyden kasvua. Rahoitusta käytetään myös ohjelman toteutukseen, tulosten seurantaan, arviointiin ja raportointiin sekä tulosten ja parhaiden käytäntöjen viestintään sekä henkilöstön palkkaukseen enintään 2 % kokonaissummasta.

Rahoitustuen käytön ehdot periytyvät Kansallisesta kestävästä kasvun ohjelmasta, elpymis- ja palautumistukivälineen asetuksesta (EU) 2021/241, ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetusta 651/2014) ehdoista sekä EU-elvytysrahoituksen do-no-significant-harm (DNSH) -ehdoista (2021/C 58/01). Rahoitus ei saa tuottaa merkittävää haittaa vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja suojelulle, kiertotaloudelle, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiselle ja vähentämiselle, biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (RRF)	-1 000
Yhteensä	-1 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	2 000 000
2022 talousarvio	3 000 000
2021 tilinpäätös	1 000 000

(30.) *Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen* (siirtomääräraha 2 v)

2021 tilinpäätös	750 000
------------------	---------

31. *Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023-2027 annetun lain mukaisiin avustuksiin
- 2) matkustukseen, tilaisuuksien järjestämiseen sekä asiantuntija- ja tutkimuspalveluihin liittyvien kulutusmenojen maksamiseen sekä avustustoiminnan toteuttamiseen liittyvän pienimuotoisen irtaimen omaisuuden hankintaan
- 3) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA.

Selvitysosa: Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen. Vuonna 2023 myönnetään asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023-2027 annetun lain mukaisia avustuksia yhteensä enintään 4 300 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 300 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 4 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen	1 300
Yhteensä	1 300

2023 talousarvio	4 300 000
2022 talousarvio	3 000 000

(32.) *Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2022 talousarvio	3 400 000
2021 tilinpäätös	3 300 000

(34.) *Avustukset kuntien, seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määräraha perustui elpymisvälineen rahoitukseen.

2022 II lisätalousarvio	9 860 000
2022 talousarvio	4 900 000
2021 tilinpäätös	—

35. *Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Valtionavustuslain (688/2001) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta kunnille ja maakuntien liitoille rakennetun ympäristön tietojärjestelmälain ja rakentamislain uusien digivelvoitteiden aiheuttamien muutosten kustannuksiin.
- 2) Liittyviin avustusten hallinnoimisesta ja henkilöstön palkkaamisesta aiheutuviin ympäristöministeriön menoihin.

Avustuksen myöntää ympäristöministeriö.

Avustuksen perusteena ovat hyväksyttävään toteuttamissuunnitelman pohjautuvat toimenpiteet. Avustuksella voidaan täydentää muussa yhteydessä rahoitettuja toimenpiteitä, kuten kuntien digikannustin -hankkeet, jotka tukevat lain edellyttämien digivelvoitteiden täyttämistä. Avustusta ei myönnetä kunnan tavanomaisiin järjestelmäkuluihin.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan kuntia ja maakuntien liittoja ottamaan käyttöön uudet rakennetun ympäristön tietojärjestelmälain ja rakentamislain edellyttämät tietomuodot. Tukitoimen yhteydessä tuetaan kuntien nykyisten alu-

eiden käytön ja rakennustietoaineistojen digitointia osaksi uutta valtakunnallista rakennetun ympäristön tietojärjestelmää. Tavoitteena on varmistaa maakuntien liittojen ja kuntien alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatio RYTJ-lain ja rakentamislain edellyttämässä laajuudessa. Lisäksi lainsäädännössä on tiedon yhteentoimivuutta ja koneluettavuutta koskevia vaatimuksia mm. rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjeelle, jota ei kuitenkaan tarvitse tallentaa valtakunnallisesti. Avustuksen perusteena ovat hyväksyttävään toteuttamissuunnitelman pohjautuvat toimenpiteet.

2023 talousarvio

3 000 000

37. Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1. elpymisvälineestä rahoitettavan määrärahan osalta elpymisvälineen tavoitteiden mukaisesti ensisijaisesti elpymisvälineestä rahoitettavien vihreän siirtymän investointihankkeiden viranomaiskäsitelyihin kaavoituksen, luvituksen ja niihin liittyviin selvityksien osalta
2. vihreän siirtymän investointihankkeiden viranomaiskäsitelyihin kaavoituksen, luvituksen ja niihin liittyvien selvityksien sekä alueellisten selvitysten osalta

Kohdan kaksi vihreän siirtymän investoinneilla tarkoitetaan investointeja, joilla edistetään suoraan tai välillisesti päästövähennyksiä, kiertotaloutta tai luonnonvarojen käytön vähentämistä ei merkittävää haittaa -periaatteen (DNSH) mukaisesti. Alueellisissa selvityksissä on tarkasteltava myös ei merkittävää haittaa -periaatteen mukaisia vaikutuksia.

Ympäristöministeriö myöntää avustukset valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Avustusta voidaan myöntää maakunnan liitoille ja kunnille enintään 70 % kaavoituksen, luvituksen ja niihin liittyvien selvitysten laatimisesta aiheutuvista kuluista. Kuntien avustusten osalta ympäristöministeriö kuulee ELY-keskuksia.

Määrärahasta varataan 500 000 euroa elpymisvälineestä rahoitettavien hankkeiden rahoittamiseksi (RRF pilari 1) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, määrärahasta voidaan käyttää 2 % henkilöstön palkkaamiseen ympäristöministeriössä.

Mikäli kaavoituksessa ja luvituksessa käsitellään vihreän siirtymän ohella muita ohjaustarpeita, voidaan avustusta myöntää vain siihen osaan kuluja, jotka aiheutuvat vihreän siirtymän ohjauksesta.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoituksena lisätä resursseja vihreää siirtymää tukevien investointihankkeiden kaavoitukseen sekä luvitukseen ja siten nopeuttaa niiden toteuttamista. Avustuksilla edistetään maakuntien liittojen ja kuntien riittäviin selvityksiin ja vuorovaikutukseen perustuvaa kaavoitusta ja luvitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien ja maakuntien liittojen viranomaisprosessit (RRF)	-250
Luvituskokonaisuus kunnat ja maakuntien liitot	2 000
Yhteensä	1 750

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	2 500 000
2022 II lisätalousarvio	1 250 000
2022 talousarvio	750 000
2021 tilinpäätös	250 000

52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuslain nojalla asuinrakennuksen omistaville yhteisöille sähköisen liikenteen latausinfra rakentamiseen. Sähköisen liikenteen latausinfra rakentamisella tarkoitetaan kiinteistön sähköjärjestelmiin kohdistuvia muutostöitä, joiden tarkoituksena on mahdollistaa sähköauton toiminnallinen latausvalmius autopaikalla. Avustusta voidaan myöntää myös pysäköintiyhtiöille, jos ne toteuttavat asemakaavassa määriteltyä asukaspysäköintiä omakustannusperiaatteella ja avustuksella toteutettava latausinfra on tarkoitettu asukaspysäköintiin käyttöön. Avustusta myönnetään hankkeille, joissa toiminnallinen latausvalmius toteutetaan vähintään viidelle autopaikalle, tai alle viiden autopaikan kiinteistöillä hankkeille, joissa toiminnallinen latausvalmius toteutetaan kaikille autopaikoille. Avustusta ei myönnetä uudisrakennuskohteille.

2) kulutusmenojen maksamiseen liittyen avustuksen hakijoille suunnatun opas- ja ohjemateriaalin painatukseen ja muuhun viestintään, hankkeen kannalta tarpeellisiin virkamatkoihin sekä avustuksen myöntö- ja maksatusprosessiin liittyviin tietojärjestelmäkuluihin

3) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) latauslaitteisiin liittyviin kustannuksiin, mikäli latauslaitteet ovat avustusta hakevan yhteisön suorassa omistuksessa tai kohdan 1) mukaisen pysäköintiyhtiön omistuksessa ja tulevat asukaspysäköintikäyttöön. Lisäksi edellytyksenä on, että latauslaite on varustettu sähköauton jatkuvaan säännönmukaiseen lataamiseen tarkoitettulla tyyppin 2 liittimellä (pistorasia tai pistoke), ja että siinä on valmius 11 kW tehon käyttämiseen. Lisäksi suositellaan, että latauslaitteessa on kuormanhallintatoiminnallisuus tai siihen on sellainen kytkettävissä.

Avustusta myönnetään 35 % toteutuneesta arvonlisäverollisesta kokonaiskustannuksesta, kuitenkin enintään 90 000 euroa hakijaa kohti. Avustuksen perusteena oleviin kustannuksiin hyväksytään sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamisen edellyttämät kiinteistön sähköliittymään, sähkönousuihin, sähköpääkeskukseen sekä putkitukseen ja kaapelointeihin kohdistuvat muutostyöt ja näihin liittyvät tavanomaiset maanrakennustyöt. Tarvekartoituksen ja suunnittelun kohtuulliset kustannukset ovat avustettavia, jos itse latausinfrastruktuurin parantamistoimenpide toteutetaan. Avustuskelpoiseksi kustannukseksi yhtä hankkeessa toteutettavaa latausvalmiutta kohti hyväksytään kuitenkin enintään 4 000 euroa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus tekee avustuspäätökset suunnitelmaan perustuvan kustannusarvion mukaisesti. Maksatus tapahtuu toteutuneiden kustannusten mukaan enintään myönnettyyn summaan asti.

Kaikki avustuksella toteutettavat latauspisteet ja toiminnalliset latausvalmiudet tulee olla varustettu 11 kW sähkönsyötöllä. Latausjärjestelmän sähkönsyöttökapasiteetin mitoitus ja mahdollinen kuormanhallinta voidaan toteuttaa hankkeen toteutushetken kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Avustusta voi hakea useammassa erässä. Jokaisessa toteutuserässä täytyy valmistua vähintään viisi latausvalmiutta. Pysäköintiyhtiöiden tulee toteuttaa latausvalmiuksia asukaspysäköintiin tarpeen mukaisesti. Avustuksella toteutettua järjestelmää tai sen osia ei saa laajennuksen yhteydessä purkaa. Latauslaitteita voi hankkia avustettuna jo rakennettuun latausinfraan, vähintään viiden autopaikan tarpeisiin kerrallaan. Kaikissa tapauksissa hankittavien laitteiden tulee täyttää kohdassa 4) mainitut ehdot.

Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samaan tarkoitukseen. Avustukseen sovelletaan EU:n valtioneuvoston päätöksen de minimis -asetusta. Avustusta ei myönnetä rakennusten varustamisesta sähköautojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetun lain (733/2020) 6.2 §:n ja 8.2 §:n mukaisten vaatimusten toteuttamiseen. Avustuksen hakijan on hakemuksessa ilmoitettava, jos hankkeessa on kyse em. säännöksissä tarkoitettua laajamittaisesta peruskorjauksesta.

Määrärahaa 1 000 000 euroa on osa elpymis- ja palautumissuunnitelmaa (RRF pilari 1), josta voi käyttää enintään 2 % henkilöresursseihin.

Selvitysosa: Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteillä (RRF pilari 1) tavoitellaan yhdyskuntien ja liikenteen vähähiilisten ratkaisujen käyttöönottoa ja erityisesti vihreätä siirtymää fossiilisista polttoaineista vaihtoehtoisiin käyttövoimiin. Tavoitteena on parantaa sähköautojen latausmahdollisuuksia asuinrakennusten yhteydessä ja poistaa siten esteitä sähköautojen käyttöön liittyen. Esitetystä määrärahaa 1 miljoona euroa on RRF-rahoitusta.

Avustusta myönnetään sähköautojen toiminnallisten latausvalmiuksien edellyttämiin kiinteistöjen sähköjärjestelmiin kohdistuviin muutoksiin asuinrakennuksen omistaville yhteisöille ja pysäköintiyhtiöille, jos ne toteuttavat asemakavassa määriteltyä asukaspysäköintiä omakustannusperiaatteella ja avustuksella toteutettava latausinfra on tarkoitettu asukaspysäköintiin käyttöön. Toiminnallisella latausvalmiudella tarkoitetaan autopaikalle asti toteutettua sähkönsyöttöratkaisua, jolla lataamiseen soveltuva sähkönsyöttö on otettavissa käyttöön yksinkertaisin toimin.

Avustettaviin hankkeisiin kohdistuvilla teknisillä vaatimuksilla varmistetaan, että avustuksella toteutettavat järjestelmät eivät teknisesti vanhene liian nopeasti. Sähkönsyöttökapasiteetin ja kuormanhallinnan tarve, jotka liittyvät sähkökeskukseen, voidaan tehdä hankkeen toteutusajankohdan mukaisesti arvioidulla tarkoituksenmukaisella tavalla, kuitenkin siten, että myös täyssähköauton lataaminen on mahdollista osalla avustuksen kohteena olevista autopaikoista. Latauslaitteista avustettavaksi hyväksytään vain tyyppin 2 koskettimella varustettu latauslaite. On suositeltavaa, että latauslaitteessa on kuormanhallintaominaisuus, tai sellainen on siihen kytkettävissä. Kuormanhallinnalla tarkoitetaan järjestelmää, jolla hallitaan latausjärjestelmän ottamaa tehoa rajoittamalla autojen ottamaa latausvirtaa tai jaksottamalla latausta.

Avustusprosentin ja maksimiavustuksen lisäksi on määritelty yhtä toteutettavaa latausvalmiutta koskeva hyväksyttävä maksimikustannus. Tämän tarkoituksena on parantaa määrärahan riittävyyttä ja estää avustuksen käyttö ylimitoitettuihin ratkaisuihin.

Arvio muutostöiden keskimääräisistä kustannuksista on n. 2 300 euroa autopaikkaa tai latauspistettä kohden. Määrärahalla voidaan avustaa sähköauton latausmahdollisuuden toteuttamista n. 13 000—15 000 autopaikalla vuosittain.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 170 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 10 830 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yksityinen latausinfrastruktuuri (RRF pilari 1)	-7 500
Yksityisen latausinfrastruktuurin tuki taloyhtiöille	10 000
Yhteensä	2 500

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	11 000 000
2022 II lisätalousarvio	20 000 000
2022 talousarvio	8 500 000
2021 tilinpäätös	15 000 000

53. Avustukset työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuslain nojalla vakituisena työpaikkana toimivan, olemassa olevan kiinteistön omistajalle tai kiinteistön hallintaoikeuden haltijalle kiinteistöllä työskentelevien henkilöiden käyttöön tarkoitettujen pysäköintipaikkojen varustamiseen käyttövalmiilla sähköauton latauspisteillä
- 2) kulutusmenojen maksamiseen liittyen avustuksen hakijoille suunnatun opas- ja ohjemateriaalin painatukseen ja muuhun viestintään, hankkeen kannalta tarpeellisiin virkamatkoihin sekä avustuksen myöntö- ja maksatusprosessiin liittyviin tietojärjestelmäkuluihin
- 3) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, kuitenkin enintään 2 % momentin määrärahasta.

Avustusta myönnetään 750 euroa yhtä käyttökuntoon saatettua latauspistettä kohden. Asennettavan latauslaitteen tulee olla tyyppin 2 koskettimella varustettu, ja sen on tuettava kuormanohjausta. Lataustehon tulee latauspistettä käytöön otettaessa olla vähintään 3,7 kW (1x16 A). Latauspisteet on lisäksi toteutettava siten, että niissä on mahdollista ottaa käyttöön vähintään 11 kW (3x16 A) latausteho ja kuormanohjaus.

Saman vuoden määrärahasta yksi hakija voi saada avustusta enintään 10 latauspisteelle. Saman vuoden määrärahasta voidaan myöntää avustusta yhden kiinteistön latauspisteisiin enintään 10 kappaleelle. Lisäksi saman vuoden määrärahasta voidaan avustusta myöntää eri hakijoiden muodostamalle konsernille enintään 50 latauspisteelle. Avustukseen sovelletaan EU:n valtioneuvoston sääntelyn de minimis -asetusta.

Avustusta ei myönnetä rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetun lain (733/2020) 6.2 §:ssä ja 7 §:ssä asetetut minimivaatimukset täyttäviin hankkeisiin. Avustusta voidaan myöntää em. säännöksissä tarkoitettuihin hankkeisiin säännösten mukaiset minimivaatimukset ylittäviltä osiltaan.

Avustuksen kohteena olevien pysäköintipaikkojen on oltava tarkoitettu ensisijaisesti kiinteistöllä työskentelevien henkilöiden käyttöön. Avustusta ei myönnetä asukas-pysäköintipaikoille eikä pysäköintipaikoille jotka on tarkoitettu pääasiallisesti asiakas-pysäköintiin. Avustusta ei myönnetä työntekijän kodin tai vapaa-ajan asunnon yhteydessä sijaitsevaan latauspisteeseen. Avustusta eivät voi hakea yhteisöt, jotka ovat oikeutettuja momentin 35.20.52 mukaiseen asuinkiinteistöjen sähköisen liikenteen avustukseen.

Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

Momentin määräraha on osa elpymis- ja palautumissuunnitelmaa (RRF pilari 1).

Selvitysosa: Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteillä (RRF pilari1) tavoitellaan yhdyskuntien ja liikenteen vähähiilisten ratkaisujen käyttöönottamista ja erityisesti vihreätä siirtymää fossiilisista polttoaineista vaihto-

ehtoiisiin käyttövoimiin. Tavoitteena on parantaa sähköautojen latausmahdollisuuksia työpaikoilla ja poistaa siten esteitä sähköautojen käyttöön liittyen.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 30 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 1 470 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	1 500 000
2022 talousarvio	1 500 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa sekä korjausavustuslain mukaisiin avustuksiin kuntotutkimusten ja korjaussuunnitelmien laatimiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikääntyneiden asumisen toimintaohjelma (siirto momentilta 35.01.01) (HO 2019)	100
Uudelleenkohdennus	-5 900
Yhteensä	-5 800

2023 talousarvio	450 000
2022 talousarvio	6 250 000
2021 tilinpäätös	6 250 000

56. Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 41 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuslain (688/2001) nojalla pientalojen omistajille myönnettävään avustukseen öljylämmitysjärjestelmän poistamiseen ja lämmitysmuodon muuttamiseen öljylämmityksestä muihin lämmitysmuotoihin siten kuin asetuksella (803/2021) säädetään

2) valtionavustuslain (688/2001) nojalla pientalojen omistajille myönnettävään avustukseen pientalon maakaasua käyttävän pääasiallisen lämmitysjärjestelmän poistamiseen ja lämmitysmuodon muuttamiseen kaasulämmityksestä muihin lämmitysmuotoihin

3) avustuksesta viestimiseksi sekä avustuksen hakijoille suunnatun opas- ja ohjemateriaalin valmisteluun sekä hakijoiden informaatiotukeen liittyvien kulutusmenojen maksamiseen.

Maakaasusta lämmitysjärjestelmänä luovuttaessa avustusta voidaan myöntää kustannuksiin, jotka aiheutuvat ympäri-vuotuisessa asuinkäytössä olevan pientalon fossiilista maakaasua käyttävän pääasiallisen lämmitysjärjestelmän poistamisesta ja lämmitysmuodon muuttamisesta muihin lämmitysjärjestelmiin, lukuun ottamatta fossiilisia polttoaineita käyttäviä rakennuskohtaisia lämmitysjärjestelmiä. Avustusta ei kuitenkaan myönnetä, jos kaasulämmitysjärjestelmä muutetaan biokaasulla toimivaksi. Avustusta myönnetään 4 000 euroa pientalon kaasulämmitysjärjestelmää kohti, kun pientalossa siirrytään kaasulämmityksestä kaukolämpöön, maalämpöpumppuun tai ilma-vesilämpöpumppuun, ja 2 500 euroa pientalon kaasulämmitysjärjestelmää kohti, kun pientalossa siirrytään kaasulämmityksestä muihin lämmitysjärjestelmiin. Avustus myönnetään suunnitelmaan perustuvan kustannusarvion mukaisesti. Avustusta voidaan myöntää kustannuksiin, jotka ovat syntyneet 7.4.2022 jälkeen. Maksatus tapahtuu toteutuneiden kustannusten mukaan. Avustusta ei myönnetä siltä osin kuin kustannukset kuuluvat asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) tai yhtiöjärjestyksen nojalla asunto-osakeyhtiön maksettavaksi.

Avustuksen myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja maksatuksen hoitaa ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samaan tarkoitukseen tai jos asuinrakennusta käytetään EU-oikeuden valtioneuvoston päätöksissä tarkoitettuun taloudelliseen toimintaan.

Määrärahaa varataan 9 800 000 euroa pientalojen öljylämmityksestä luopumiseen avustuksiin (RRF pilari 1) asetuksen 803/2021 mukaisesti osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, kuitenkin siten, ettei avustusta tältä osin myönnetä kaukolämpöön siirryttäessä.

Selvitysosa: Määrärahoilla tuetaan vihreää siirtymää ja pienennetään rakennuskannan ilmastovaikutuksia. Vihreän siirtymän tukemiseksi ympäristön kannalta parhaat lämmitysjärjestelmät saavat suurinta tukea.

Avustuksen käsittelytehtäviä varten määräraha varataan momentille 32.01.02.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi ja kaukolämpöön liittymiseksi	32 000
Öljylämmityksestä luopuminen (RRF pilari 1)	-19 100
Yhteensä	12 900

Momentin nimike on muutettu.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	41 800 000
2022 II lisätalousarvio	40 000 000
2022 talousarvio	28 900 000
2021 tilinpäätös	34 440 000

60. Siirto Valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2023 saa Valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 950 000 000 euroa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Vuonna 2023 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtioneuvoksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2023 saa asunto-osakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtioneuvoksesta annetun lain (941/2014) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2023 saa valtioneuvoksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtioneuvoksesta annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 700 000 000 euroa vuoden 2023 lopussa.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiöalojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista kateaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtioneuvoksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetussa laissa, valtioneuvoksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtioneuvoksesta annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtioneuvoksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2023 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 10 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Vuonna 2023 Valtiokonttori saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 300 000 euroa Valtion asuntorahaston saatavien turvaamiseen kuten saatavien perintään ja vakuusomaisuuden hoitoon, takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen, kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai ulosottohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on rahaston laina-, takaus- tai muiden sellaisten saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2023 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 10 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2023 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksia erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 120 000 000 euroa.

Vuonna 2023 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2023 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää asuntojen purkuvastuksia yhteensä enintään 5 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2023 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 25 000 000 euroa siten kuin asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2020—2023 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (441/2020) tarkemmin säädetään. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuonna 2023 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2020 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 90 000 000 euroa.

Vuonna 2023 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 39 000 000 euroa valtion ja MAL-seutujen välisiin maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksiin sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on Helsingin seudulla 10 000 euroa ja Tampereen, Turun sekä Oulun seuduilla 3 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Kaikilla MAL-sopimuksiin sitoutuneilla seuduilla puurunkoisille asuinrakennuksille myönnetään lisäksi 5 000 euron erillinen asuntokohtainen käynnistysavustus edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2023 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää asuinrakennuksille avustuksia energiatehokkuuden parantamiseen sekä älykkääseen, huoltovarmuutta lisääviin ja joustavaan energiakulutukseen tähtäviin toimenpiteisiin yhteensä enintään 70 000 000 euroa siten, kuin energiatehokkuusavustuksista annetulla asetuksella (1341/2019) ja asuinrakennusten energia-avustuksien käytöstä annetulla uudella valtioneuvoston asetuksella säädetään. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2023 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 15 600 000 euroa.

Valtion asuntorahaston varoista saa valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 5 000 000 euroa arava- ja korkotukivuokra-asuntojen kunnostamiseen ikääntyneille sopivaksi väestöltään vähenevillä alueilla siten kuin valtioneuvoston asetuksessa avustuksista arava- ja korkotukivuokra-asuntojen korjaamiseen ikääntyneille soveltuviksi säädetään.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2023 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Selvitysosa: Valtion ja suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksien kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan kunnallistekniikka-avustuksilla. Avustukset sidotaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn turvaamiseksi korkotuettua normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään korkotukilainotukseen liittyvällä vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella, jotta asuntomarkkinat tarjoisivat tyydyttävissä määrin kohtuuhintaisia asuntoja pieni- ja keskituloisille kotitalouksille. Korkotukivaltuus mahdollistaa noin 10 000 valtion tukeman kohtuuhintaisen asunnon rakentamisen.

Valtion asuntorahasto on velaton eikä asuntorahastolla ole tarvetta uuteen varainhankintaan asuntorahastosta maksettavien veloitteiden kattamiseksi.

2023 talousarvio	—
2022 II lisätalousarvio	—
2022 talousarvio	—
2021 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin yksityisille omistajille, kunnille, kuntayhtymille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen
- 2) rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin
- 3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille
- 4) viranomaisen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 17 §:n nojalla teettämien välttämättömien kunnostus- ja ennalleen saattamistöiden kustannuksiin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien sekä rakennusperinnön hoitoa omistajan tai haltijana edistävien yhteisöjen avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2023 talousarvio	1 700 000
2022 talousarvio	1 700 000
2021 tilinpäätös	1 700 000